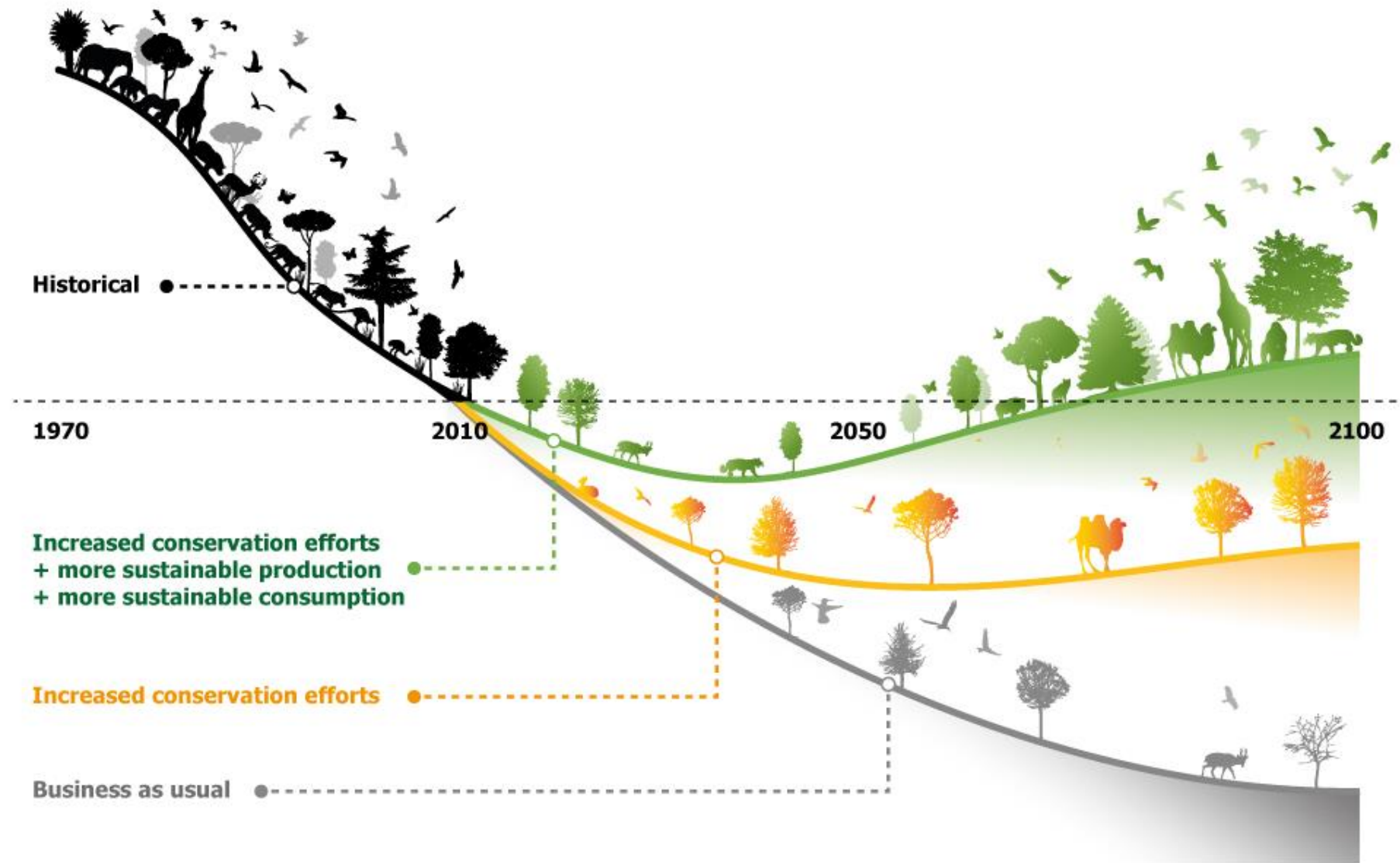

Basiskwaliteit Natuur

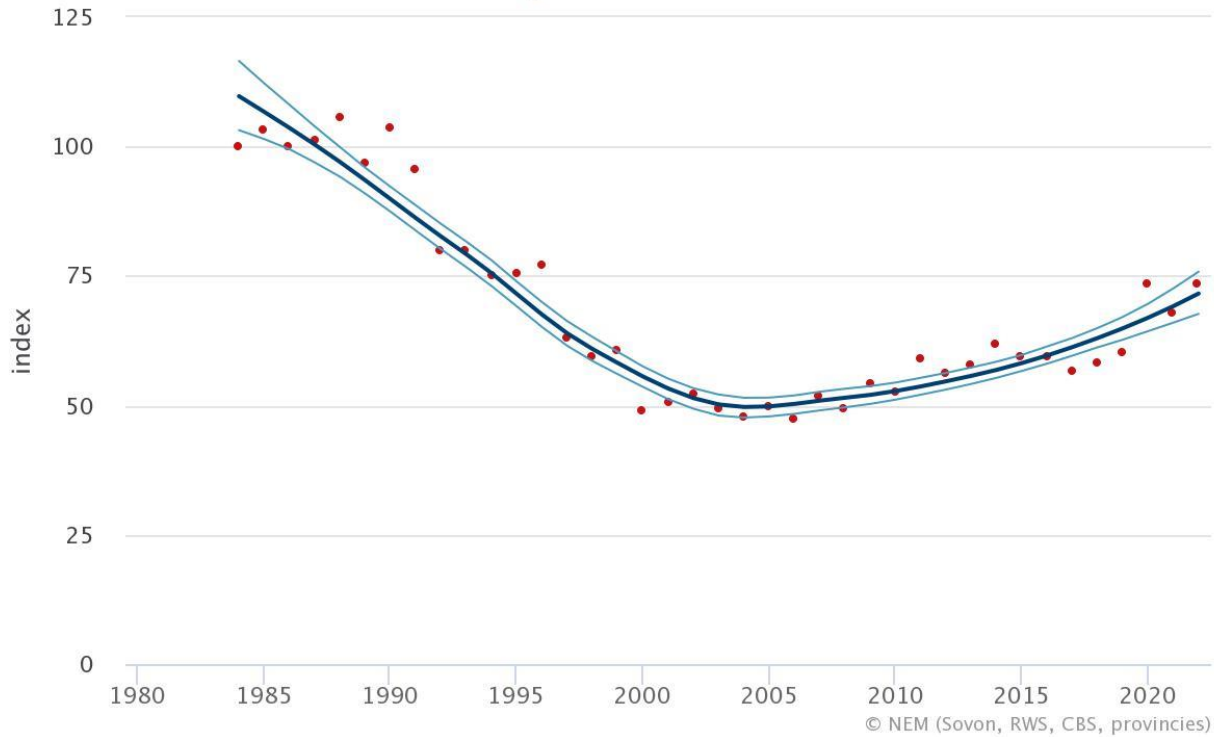
Waar wachten we op?

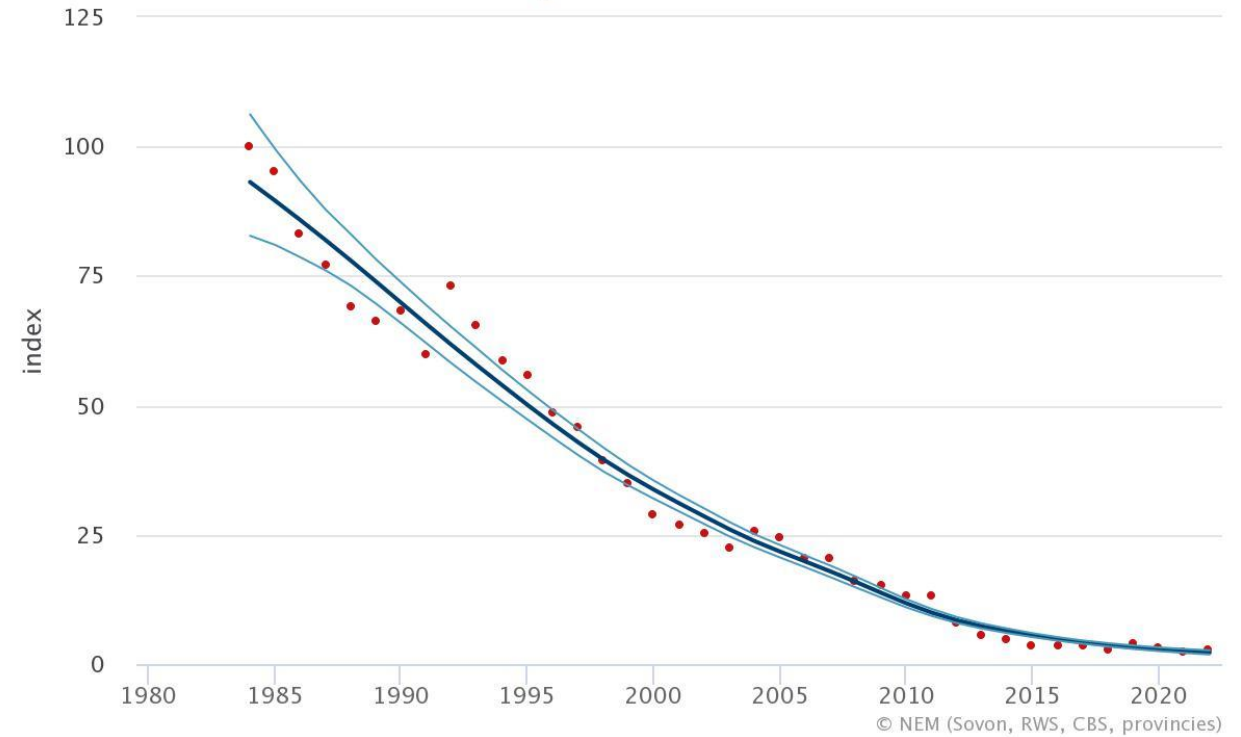
This artwork illustrates the main findings of the article, but does not intend to accurately represent its results (<https://doi.org/10.1038/s41586-020-2705-y>)

Ook (voorheen) algemene soorten gaan achteruit

Huismus
broedvogeltrend - Nederland

Zomertortel
broedvogeltrend - Nederland

(Voorheen) algemene vogels

BASIS-SOORTEN

Aalscholver
Bergeend
Blauwborst
Blauwe Reiger
Boerenzwaluw
Bonte Vliegenvanger
Boomklever
Boomkruiper
Boompieper
Boomvalk
Bosrietzanger
Bosuil
Braamsluiper
Brandgans
Buizerd
Dodaars
Ekster
Fazant
Fitis
Fut
Gai
Geelgors
Gekraagde Roodstaart
Gele Kwikstaart
Gierzwaluw
Glanskop
Goudhaan
Goudvink
Grasmus
Graspieper
Gauwe Gans
Gauwe Vliegenvanger
Groene Specht
Groenling

Grote Bonte Specht
Grote Lijster
Grutto
Havik
Heggenmus
Holenduif
Houtduif
Houtsnip
Huismus
Huiszwaluw
Kauw
Kievit
Kleine Barmsijs
Kleine Karekiet
Kleine Mantelmeeuw
Kleine Plevier
Kneu
Knobbelzwaan
Koekoek
Koolmees
Krakeend
Kuifeend
Kuifmees
Matkop
Meerkoet
Merel
Nachtegaal
Oeverzwaluw
Patrijs
Pimpelmees
Putter
Ransuil
Rietgors
Ringmus

Roodborst
Roodborsttapuit
Scholekster
Sijs
Snor
Sperwer
Spotvogel
Spreeuw
Sprinkhaanzanger
Staartmees
Steenuil
Stormmeeuw
Tjiftjaf
Torenvalk
Tuinfluiter
Tureluur
Turkse Tortel
Veldleeuwrik
Vink
Vuurgoudhaan
Waterhoen
Wilde Eend
Winterkoning
Wintertaling
Witte Kwikstaart
Wulp
Zanglijster
Zomertortel
Zwarte Kraai
Zwarte Roodstaart
Zwarte Specht
Zwartkop

PLUS-SOORTEN

Appelvink
Bruine Kiekendief
Europese Kanarie
Georde Fuut
Gauwe Klauwier
Grote Gele Kwikstaart
Grote Karekiet
Grote Zilverreiger
Ijsvogel
Kerkuil
Kleine Bonte Specht
Kortsnavelboomkruiper
Kwartel
Kwartelkoning
Middelste Bonte Specht
Nachtzwaluw
Ooievaar
Paapje
Purperreiger
Raaf
Rietzanger
Roek
Roerdomp
Slechtvalk
Slobeend
Tafeleend
Watersnip
Wespendief
Wielewaal
Zomertaling
Zwarte Stern

Hoe het begon

De Levende Natuur **Op weg naar een basiskwaliteit voor natuur**

Er is in Nederland veel aandacht voor dieren die met uitsterven worden bedreigd. En terecht. Maar een ander probleem sneeuwt daardoor onder: ook veel algemene soorten zijn in een vrije val terecht gekomen. De kwaliteit van de leefomgeving is kennelijk niet meer toereikend om populaties van deze algemene soorten in stand te houden. Om deze trend te stoppen en populaties te laten herstellen, is minimaal een 'basiskwaliteit' voor natuur nodig, ook buiten de aangewezen natuurgebieden. We moeten de basiskwaliteit maatschappij-breed agenderen en integreren in besluitvorming en beheer om daadwerkelijk een trendbreuk te realiseren in de achteruitgang van soorten.

Het gaat niet goed met de natuur in Nederland. Uit Duits-Nederlands onderzoek blijkt dat de biomassa aan vliegende insecten in 27 jaar met ruim 75% is afgenomen (Hallmann et al., 2017). Dit onderzoek kreeg veel aandacht, maar staat niet op zichzelf. In Nederland namen van veel soorten de aantallen en verspreiding af (Compendium voor de Leefomgeving en Living Planet Report (WWF, 2016)). Bijvoorbeeld dagvlinders namen in aantallen en verspreiding sinds 1992 af met bijna 40%; en van de argusvlinder is sinds 1992 nog maar 2% over. Het aantal vogels in het landelijk gebied in de EU kelderde de afgelopen 30 jaar met 55% (Inger et al., 2015); dat zijn alleen al in Noordwest Europa 420 miljoen vogels minder.

Niet alleen bijzondere soorten nemen in aantallen en verspreiding af, maar ook (voorheen) algemene soorten. De afnamen vinden zowel binnen als buiten natuurgebieden plaats, maar is sterker buiten de natuurgebieden. Deze verarming beïnvloedt maatschappelijke, economische en culturele ecosystemendiensten (fig. 1). Een aantal effecten liggen voor de hand; soms zijn de effecten indirecter, zoals verminderde vruchtbaarheid door afname van bestuivers van gewassen en wilde planten, natuurlijke plaagbescherming en moeten er extra inspanningen tegen kustafslag worden gedaan, terwijl het effectiever en goedkoper is om zeegrasvelden en schelpdierbanken in stand te houden die uit voldoende individuen bestaan om gezamenlijk sediment vast te houden. Maar ook cultureel heeft de verarming van de natuur effecten, zoals minder kwaliteit van de groene recreatie en minder kwaliteit van het natuurlijk erfgoed. De afnames van aantallen individuen en soorten hebben ook effect op de voedselwebben waarvan de verschillende soorten een onderdeel vormen. Veranderingen vereren door in het gehele voedselweb. Veel 'bijzondere' beschermde diersoorten zijn afhankelijk van een groot voedselaanbod en daarmee van hoge dichtheden aan algemene soorten. Dit is uitgebreid bestudeerd voor de grauwe klauwier (van den Burg et al., 2011), maar ook voor bijvoorbeeld grutto- en kornoekuijken blijkt het gebrek aan insecten van cruciaal belang te zijn.

Om de achteruitgang van de biodiversiteit in Nederland te stoppen kunnen we niet meer volstaan met het beschermen van soorten en habitats in natuurgebieden. Ook buiten natuurgebieden is een 'basiskwaliteit voor natuur' noodzakelijk. Het uitgangspunt voor basiskwaliteit voor natuur is dat algemene soorten algemeen blijven of weer worden. Om dat te realiseren is een set van condities noodzakelijk, die voortkomen uit abiotiek, landschappelijke inrichting en beheer en gebruik, die het leefgebied van planten en dieren bepalen. De basiskwaliteit is daarbinnen de minimale vereiste waaraan deze set van condities moet voldoen teneinde een gewenst niveau van biodiversiteit duurzaam in stand te houden. Deze basiskwaliteit staat in dezen voor de ecologisch duurzame vorm van landgebruik gegeven de van nature aanwezige randvoorwaarden en cultuurhistorische context. De exacte

Robert Kwak
Arnold van den Burg
Gerrit Dommerholt
Arnold van Kreveld
Anton Stortelder
René van Wijngaarden

Fig. 1. Voorbeelden van ecosystemendiensten in Nederland, verdeeld over productiediensten, culturele diensten en regulerende diensten (bron: PBL et al., 2014, www.pbl.nl).

Nederlandse vogels in hun domein

Robert Kwak & Jip Louwe Kooijmans

KNNV UITGEVERIJ

Vogelbescherming NEDERLAND

Op weg naar Basiskwaliteit Natuur

Koos Biesmeijer
Saskia Klumpers, Ingrid Visseren-Hamakers
David Kleijn, Robert Kwak

N Naturalis
Biodiversity Center

Waar we nu staan

“Zo wordt **in het hele land de basiskwaliteit natuur op orde** gebracht (dat naar verwachting ook weer een positief effect zal hebben op de beschermde soorten en natuurgebieden) en kunnen we als mensen blijven genieten van een gezonde en leefbare leefomgeving.” [LNV – Verzamelbrief natuur, 23 juni 2023]

“Het effect van natuurinclusief werken moet zichtbaar worden via **meetbare doelen, zoals een basiskwaliteit voor de natuur** en de condities die nodig zijn voor behoud en herstel van algemene planten- en diersoorten.” [PBL - Balans van de Leefomgeving 2023]

“(…) de mogelijkheid voor het gebied om **praktijkkennis op te doen voor het programma Basiskwaliteit Natuur**, waarbinnen wordt gewerkt aan het definiëren en monitoren van de staat, en de potentiële verbetering, van de basiskwaliteit natuur in een gebied.” [Agenda Natuurinclusief 2.0 – 2023]

Interesse neemt toe

- LNV
 - Programmatische aanpak BKN
- Provincies
 - Overijssel
 - Drenthe
 - Zuid-Holland
- Gemeenten, o.a.
 - G4
 - Amersfoort
 - Ede
 - Dordrecht
 - Hardenberg
 - 'Pilot-gemeenten'

Basiskwaliteit Natuur Overijssel

Een gezond en aantrekkelijk landschap voor mensen, dieren en planten

Augustus 2023

provincie Overijssel

 Eelerwoude
Op weg naar 100% natuurinclusief ▶

Interesse neemt toe

- Waterschappen
- Waterbedrijven
- Adviesbureaus

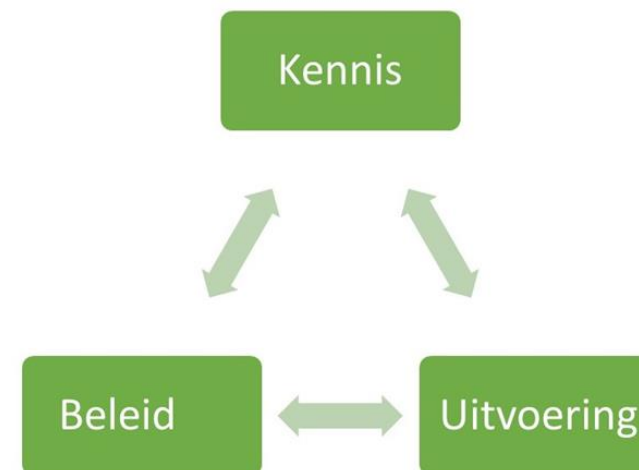

BKN – een biodiversiteitsversneller?

- Belangrijk voor het **besef**
 - Dat zelfs algemene soorten achteruit gaan. **Focus!**
 - Dat natuur zich niet beperkt tot natuurgebieden
 - Dat we natuur niet daartoe zouden moeten willen beperken!
- Besef kan leiden tot de (beleids)**intentie**
 - Stop deze achteruitgang en zet in op herstel
 - Veranker dit in beleid (Rijk, provincie, gemeente, waterschap)
- Laat het niet bij woorden, zet er **actie** op
 - Uitvoeringsprogramma
 - Gebiedsprocessen NPLG
 - Vergroening openbare ruimte, ook in nieuwbouw

BKN – we weten genoeg (maar nog niet alles)

- Gebruik de voorbeelden die er zijn
- Wacht niet, ook al is het 'werk in uitvoering'
 - Methodiekontwikkeling
 - Ontwikkeling van tools voor het in beeld brengen van 'de staat van BKN'
 - Kennis van effecten van maatregelen
- Ontsluit kennis en informatie
 - Website in de maak (onder [Toolbox voor Biodiversiteit | Deltaplan Biodiversiteitsherstel \(samenvoorbiodiversiteit.nl\)](#))
 - [Basiskwaliteit Natuur | Vogelbescherming](#)

BKN – waar te beginnen

- Sluit aan bij lopende initiatieven
 - Gebiedsprocessen NPLG
 - Overgangsgebieden
 - Woningbouwopgave
- Grootgrondbezitters 'die wel willen'
 - Zie [Deze grote eigenaren bezitten onze schaarse grond \(volkskrant.nl\)](http://volkskrant.nl)
 - Van daaruit: olievlekwerking

Sleutel: grondpositie

- [Overheid, koop grond! | Vogelbescherming](#)
- [Vogelbescherming Nederland wil dat de overheid binnenkort eigenaar van landbouwgrond wordt | NPO Radio 1](#)

Aan de slag!

SAMEN VOOR
BIODIVERSITEIT